

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ  
імені В. І. ВЕРНАДСЬКОГО

**ПОТІХА АНДРІЙ ЛЕОНІДОВИЧ**

УДК 329:070–047.23: 027.021(477)

**ЗАСОБИ МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ В  
ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ БІБЛІОТЕК  
УКРАЇНИ (1990–2010-ті рр.)**

Спеціальність 27.00.03 – книгознавство, бібліотекознавство,  
Бібліографознавство  
27 – соціальні комунікації

**А В Т О Р Е Ф Е Р А Т**

дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук  
із соціальних комунікацій

Дисертацією є кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису

Робота виконана в Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського, Національна академія наук України

**Науковий керівник:** доктор наук із соціальних комунікацій,  
старший науковий співробітник  
**Гранчак Тетяна Юріївна,**  
Національна бібліотека України  
імені В. І. Вернадського, завідувач  
відділу з охорони інтелектуальної власності

**Офіційні опоненти:** доктор наук із соціальних комунікацій, доцент  
**Кобелєв Олексій Миколайович,**  
Харківська державна академія культури,  
професор кафедри інформаційної, бібліотечної  
та архівної справи

кандидат наук із соціальних комунікацій  
**Опришко Тетяна Сергіївна,**  
бібліотека Київського університету  
імені Бориса Грінченка, директор

Захист відбудеться «05» березня 2019 р. о 15.00 год. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.165.01 із захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора (кандидата) наук у Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського: 03039, м. Київ, Голосіївський просп., 3.

З дисертацією можна ознайомитися в читальному залі бібліотекознавчої літератури Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського за адресою: м. Київ, Голосіївський просп., 3.

Автореферат розіслано «28» січня 2019 р.

Учений секретар  
спеціалізованої вченої ради  
кандидат наук із соціальних комунікацій

Л. А. Литвинова

## ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

**Актуальність теми дослідження.** Процес розбудови держави після відновлення Україною незалежності в 1991 р. вивів на порядок денний питання формування ефективної політичної системи, одним із впливових елементів якої є політичні партії. Важливим джерелом інформації стосовно формування і розвитку партійної системи в Україні є засоби масової комунікації (ЗМК) політичних партій, вивчення яких дає змогу прослідкувати як діяльність окремих політичних партій, так і розвиток всієї партійної системи в Україні.

Традиційно кумуляція, систематизація, збереження паперових ЗМК, серед яких і преса політичних партій, були покладені на бібліотеки, які, відповідно, формували і опрацьовували газетні фонди. Утім, широке впровадження до суспільної практики електронних технологій спричинило трансформації партійних ЗМК, призвело до виникнення електронних партійних ЗМК, що ускладнило бібліотечну роботу з їх опрацювання. Таким чином, вивчення пов'язаного зі змінами сучасних вітчизняних партійних ЗМК розвитку бібліотечних підходів до роботи з їх інформацією є на часі.

У вітчизняному бібліотекознавстві до сьогодні наявні лише поодинокі дослідження, присвячені проблематиці бібліотечно-інформаційної роботи з партійною пресою, публікації ж, які б висвітлювали специфіку і підходи бібліотек до збереження і опрацювання інформації електронних ЗМК політичних партій взагалі відсутні. Отже, актуальність теми дослідження зумовлена її спрямованістю на вирішення суперечності між потребами здійснення бібліотеками роботи із сучасним сегментом партійних ЗМК і недостатнім рівнем теоретичного осмислення наявного досвіду і науково-методичного забезпечення такої діяльності.

**Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.** Дисертаційне дослідження виконувалось у межах наукових планових тем відділу політологічного аналізу Служби інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського НАН України «Розвиток інформаційно-аналітичної діяльності бібліотек в процесі демократичних перетворень українського суспільства» (0107U000402) (2007–2009 рр.), «Інформаційно-аналітичний чинник подолання кризових явищ в українському суспільстві» (0110U000027) (2010–2012 рр.), «Оптимізація інформаційно-аналітичної діяльності бібліотек в умовах інтенсифікації інформаційних обмінів» (0113U000098) (2013–2015 рр.) та «Шляхи підвищення ефективності функціонування соціальних комунікацій в умовах посилення глобальних інформаційних впливів» (0116U000200) (2016–2018 рр.).

**Мета дослідження:** охарактеризувати специфіку сучасних засобів масової комунікації політичних партій в бібліотечній інформаційно-аналітичній діяльності, розкрити сучасні підходи вітчизняних бібліотек до збереження, систематизації та опрацювання інформації партійних ЗМК в рамках науково-аналітичної діяльності, створення і організації доступу до підготовленого на її основі систематизованого аналітичного продукту.

Для досягнення мети визначено такі **завдання**:

- визначити теоретико-методичні засади дослідження партійних засобів масової комунікації в інформаційно-аналітичній діяльності бібліотек України;
- охарактеризувати специфіку партійних ЗМК як каналу соціальної комунікації;
- розкрити вплив розвитку партійної преси на формування газетних фондів бібліотек, специфіку партійної преси як джерела вивчення політичної ситуації та політичного процесу, становлення і розвитку партійної системи в Україні в рамках бібліотечних науково-аналітичних досліджень;
- висвітлити вплив електронних технологій на появу нових форм комунікації політичних партій з громадськістю, обґрунтувати функціонування інтернет-представництв політичних партій (офіційних сайтів та представництв у соціальних мережах) як ефективного засобу масової комунікації та джерела підготовки інформаційно-аналітичних матеріалів;
- визначити сучасні підходи і шляхи вдосконалення бібліотечної науково-аналітичної діяльності зі збереження інформації ЗМК політичних партій з метою більш ефективного задоволення інформаційних потреб дистантних користувачів бібліотек.

**Об'єкт дослідження** – засоби масової комунікації політичних партій.

**Предмет дослідження** – бібліотечна інформаційно-аналітична діяльність із збереження, систематизації та опрацювання інформації ЗМК політичних партій, створення і організації доступу до підготовленого на її основі систематизованого аналітичного продукту.

**Методи дослідження.** Під час дослідження були використані соціальнокомунікаційний метод, застосування якого дало змогу розглядати функціонування партійних засобів масової комунікації і бібліотеки з позицій виконання ними своїх соціальних функцій, статистичний метод, який дав змогу виявити тенденції розвитку засобів масової комунікації політичних партій упродовж 1991–2015 рр., методи аналізу документів, аналізу контенту, які уможливили визначення змістового наповнення партійної преси різних політичних партій протягом оглядового періоду. Поєднання теоретичних методів (аналіз, синтез, узагальнення, індукція, дедукція, моделювання, систематизація, класифікація) з емпіричними (спостереження, порівняння, опис) дали змогу визначити вплив тенденцій розвитку засобів масової комунікації політичних партій на специфіку інформації і з'ясувати особливості її використання в інформаційно-аналітичній діяльності бібліотек.

**Наукова новизна** одержаних результатів. У дисертаційній роботі вперше:

- доведено, що склад газетних фондів бібліотек відображає перебіг розвитку партійної преси і партійної системи в Україні і відтак може слугувати джерелом вивчення їх трансформацій;
- виявлено такі специфічні властивості партійної преси як джерела в науково-аналітичних дослідженнях політичної ситуації та політичного процесу в Україні, як ідеологізація інформації, маніпулювання громадською думкою, прагнення до створення сенсації, оціночний характер у висвітленні подій,

суб'єктивність в подачі інформації, відсутність наукової точності, що вимагає додаткової перевірки інформації партійних ЗМІ та застосування спеціальної методики її використання під час підготовки науково-аналітичних матеріалів;

– обґрунтовано, що офіційні сайти політичних партій є відображенням інформаційних моделей політичних партій, у яких втілено уявлення партій про себе в системі політичних відносин, і як такі – містять інформацію, яка є цінним первинним джерелом при підготовці наукових праць і аналітичних матеріалів відповідної тематики;

– охарактеризовано інтернет-представництва політичних партій в соціальних мережах як ефективні засоби масової комунікації, обґрунтовано доцільність та розроблено методичні підходи до їх використання як джерел підготовки інформаційно-аналітичних матеріалів;

– обґрунтовано можливість збереження інформації інтернет-представництв політичних партій шляхом її консолідованого представлення в інформаційно-аналітичних продуктах бібліотек;

– уточнено, що в контексті вдосконалення підходів до використання ЗМК політичних партій з метою підготовки затребуваного інформаційно-аналітичного продукту актуальним є вивчення потреб користувачів бібліотек, одним з інструментів чого є аналіз користувацької активності у мережевих представництвах політичних партій, дотримання принципів оперативності, верифікації, системності й систематичності, об'єктивності, достатності і необхідності.

**Теоретичне та практичне значення одержаних результатів** пов'язане із обґрунтуванням науково-методичних підходів до опрацювання інформації ЗМК політичних партій в бібліотечно-інформаційній діяльності, визначенням напрямів її оптимізації з метою задоволення інформаційних потреб користувачів.

Результати дисертаційного дослідження можуть бути використані для підготовки навчально-методичних програм і посібників, орієнтованих на студентів вищих навчальних закладів за відповідними напрямами спеціалізації, в бібліотечній практиці із збереження і використання інформації ЗМК політичних партій, в тому числі інформаційно-аналітичними центрами бібліотек в процесі підготовки інформаційно-аналітичної продукції.

**Особистий внесок здобувача.** Усі результати належать здобувачу особисто.

**Апробація результатів дослідження.** Основні положення, висновки та рекомендації дисертації було викладено в опублікованих наукових працях та обговорено під час п'яти міжнародних наукових конференцій, зокрема «Бібліотека. Наука. Комунікація. Стратегічні завдання розвитку наукових бібліотек» (Київ, 3–5 жовтня 2017 р.), «Бібліотека. Наука. Комунікація: формування національного інформаційного простору» (Київ, 4–6 жовтня 2016 р.), «Місце і роль бібліотек у формуванні національного інформаційного простору» (Київ, 21–23 жовтня 2014 р.), «Адаптація завдань і функцій наукової бібліотеки до вимог розвитку цифрових інформаційних ресурсів» (Київ, 8–11 жовтня 2013 р.), «Інноваційна модель наукової бібліотеки XXI ст.» (Київ, 9–10 жовтня 2012 р.).

**Публікації.** Основні результати дослідження викладені в 15 одноосібних наукових публікаціях, з яких 9 наукових статей у провідних фахових виданнях, 1 – у зарубіжному науковому періодичному виданні, що індексується міжнародними наукометричними базами даних, з наряду, з якого підготовлено дисертацію, 5 – матеріали конференцій.

Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг дисертації – 234 сторінок (основна частина – 184 сторінки). Список використаних джерел включає 252 найменування на 30 сторінках.

## **ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ**

У **Вступі** обґрунтовано актуальність теми, визначено мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, окреслено методи дослідження, розкрито наукову новизну, теоретичне і практичне значення одержаних результатів, висвітлено зв'язок роботи з науковими програмами і планами, особистий внесок здобувача, подано інформацію про апробацію результатів дисертації та публікації автора.

У **першому розділі «Теоретико-методологічні засади дослідження засобів масової комунікації політичних партій в бібліотечно-інформаційній діяльності»**, який складається з трьох підрозділів, висвітлено стан наукового осмислення в сучасній соціокомунікативістиці партійних засобів масової комунікації України в бібліотечно-інформаційній діяльності, обґрунтовано методологічну базу дослідження, проаналізовано особливості вітчизняних ЗМК політичних партій як каналу соціальної комунікації.

Базовим для з'ясування загальних питань функціонування та суспільної ролі засобів масової комунікації став науковий доробок Д. Бламлера, В. Іванова, О. Зернецької, Д. Клеппера, П. Лазарсфельда, А. Москаленка, Г. Почепцова, М. Романюка, Ю. Фінклера та ін.

В історичному контексті, з позицій журналістики і комунікативістики в цілому аналіз різних аспектів теоретичних та практичних питань функціонування ЗМК в сучасних умовах здійснено в публікаціях таких авторів, як О. Гриценко, В. Здоровега, В. Королько, С. Костишева, І. Крупський, О. Кузнецова, Й. Лось, О. Мелешенко, О. Мукомела, І. Ненов, В. Різун, С. Телешун. В аспекті впливу ЗМК на формування громадської думки і суспільну свідомість привертають увагу роботи таких науковців, як В. Зливков, Г. Осика, М. Присяжнюк, М. Соколов, С. Солонська, Г. Шиллер.

Сучасним електронним ЗМК присвячені роботи М. Вершиніна і С. Туронка.

Загалом, за даними «Друку України», за період 2000–2015 рр. в Україні було захищено понад 120 дисертацій, які стосуються ролі та функціонування ЗМК. Проте, в цих роботах партійні ЗМК розглядаються лише побіжно. Серед праць, присвячених безпосередньо партійним ЗМК, варто виокремити дослідження В. Георгієвської, В. Довгича, Р. Турія, Ю. Фінклера, П. Шевченка,

В. Яблонського, які, утім, не розглядали ЗМК політичних партій з позицій бібліотечної практики.

Окрема група наукових напрацювань присвячена вивченню ЗМК як джерела досліджень і об'єкта бібліотечно-інформаційної діяльності.

Для комплексного розуміння масштабів і напрямів діяльності бібліотек, спрямованої на збереження, систематизацію, вивчення, введення до наукового обігу інформації ЗМК, базовим став науковий доробок Науково-дослідного центру періодики і Дослідницького центру історії української преси Львівської Національної бібліотеки імені В. Стефаника. Утім, праці представників львівської школи пресознавства висвітлюють, переважно, історію розвитку преси в Україні в ХХ столітті, не ставлячи за мету дослідження преси як об'єкта бібліотечно-інформаційної діяльності.

У контексті опрацювання бібліотеками видань періодики актуальними, також, виявились висновки таких науковців Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (НБУВ), як С. Дригайло, Т. Борисенко, О. Заварзіна, Н. Самохіна, О. Вакульчук, О. Залізнюк, праці яких стосуються, переважно, питань збереження й використання друкованих періодичних видань, які зберігаються у фондах бібліотеки.

Вивченню інтернет-видань, зокрема, ЗМК політичних партій, приділяється увага фахівцями Служби інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади (СІАЗ) НБУВ, на базі якої сформована потужна школа аналітики, що досліджує особливості функціонування інтернет-ЗМК, підходи до збереження і подальшого використання їх інформації.

Аналіз сучасного наукового доробку стосовно розвитку і функціонування ЗМК засвідчив відсутність праць, безпосередньо присвячених ЗМК політичних партій України як об'єкту бібліотечно-інформаційної діяльності.

Комплекс методів для розв'язання поставлених в дослідженні завдань було визначено з урахуванням попередніх здобутків у сфері методології бібліотекознавства, досліджень соціальних комунікацій та ЗМК, а також відповідно до мети і завдань дослідження.

Базовим для дослідження було визначено соціальнокомунікаційний метод, застосування якого обумовило вивчення ЗМК як об'єкта бібліотечно-інформаційної діяльності з позицій основних соціальних функцій бібліотеки і ЗМК – інформаційної та комунікаційної – стосовно індивіда і соціуму. Використання соціальнокомунікаційного методу дало, також, змогу визначити роль бібліотеки як опосередкованого каналу передачі інформації ЗМК політичних партій і обґрунтувати специфіку її аналітичного опрацювання з урахуванням політико-ідеологічного характеру функціонування партійних ЗМК, їх інтегрованості в політичні процеси.

Доповнення соціальнокомунікаційного методу діалектичним, системним та історичним уможливило дослідження бібліотечної діяльності щодо збереження, опрацювання інформації ЗМК політичних партій, надання до неї доступу, її використання в науково-аналітичній роботі в динаміці та взаємозв'язку із трансформаціями партійної системи в Україні та техніко-технологічним

розвитком ЗМК. Застосування структурно-функціонального методу дало змогу зробити висновок стосовно закономірності організації спеціальних бібліотечних підрозділів, покликаних проводити дослідження періодичної преси та забезпечувати наукову організацію формування, зберігання, опрацювання газетного фонду, створення оптимальних умов його використання.

Використання статистичного методу під час ретроспективного аналізу складу газетного фонду НБУВ (кількість назв видань різних політичних партій в різні роки) уможливило розгляд фонду партійної періодики як документної проєкції розвитку партійних преси і системи України.

Під час дослідження проаналізовано та критично оцінено інформаційні та аналітичні матеріали випусків понад 276 назв партійних періодичних видань, які надходили в фонди НБУВ впродовж 1991–2001 рр., а також матеріали друкованих і електронних партійних видань в період 2002–2015 рр., що дало змогу виробити об'єктивні уявлення про специфіку вітчизняних партійних ЗМК як засобу комунікації в сучасних умовах.

З'ясовано, що під впливом зовнішньополітичних, політико-адміністративних та фінансово-економічних чинників, що визначають особливості формування і розвитку вітчизняної партійної системи та функціонування політичних партій, вітчизняні ЗМК політичних партій функціонують як опосередкований канал передачі інформації, проміжна ланка між владою, громадськістю та вітчизняними і зарубіжними політичними групами впливу і відіграють роль не тільки засобу зворотного зв'язку і поширення певної ідеології, а й політичної боротьби, конструювання і поширення політичних міфів та формування громадської думки. На основі аналізу контенту різних партійних ЗМК доведено використання ЗМК політичних партій інформаційних маніпулятивних технологій, серед яких пряма підтасовка фактів, підміна фактів судженнями, замовчування невігідної інформації, розповсюдження брехні та наклепів, розгляд фактів поза контекстом навішування ярликів для компрометації політиків чи політичних ідей тощо.

Разом з тим ЗМК політичних партій виконують іміджеву функцію, сприяючи впізнаваності партії потенційними виборцями, слугують каналом внутріпартійної комунікації і відіграють інтегруючу і координуючу роль. Додатковим функціональним навантаженням партійних ЗМК стає вибудовування міжпартійних відносин та окреслення регіональних претензій політичних партій.

**У другому розділі «Газетні фонди бібліотек як джерело досліджень розвитку партійної преси України», який складається з двох підрозділів, розкрито особливості відображення в газетних фондах бібліотек специфіки розвитку партійної преси України, охарактеризовано партійну пресу як джерело бібліотечних науково-аналітичних досліджень політичної ситуації та політичного процесу, становлення і розвитку партійної системи в Україні.**



Висвітлено в ув'язанні з розбудовою партійної системи в незалежній Україні особливості розвитку вітчизняної партійної преси, вплив на цей процес демократизаційного та глобалізаційного чинників.

За результатами аналізу наповнення газетного фонду НБУВ доведено, що номенклатура назв партійних видань, що зберігаються в бібліотечному фонді, відображає особливості розбудови партійної системи України. Зокрема виявлено, що на етапі становлення партійної преси в Україні за часів незалежності найкраще в газетному фонді бібліотеки представлені видання організацій національно-демократичного спрямування: «Народний рух України за перебудову» (НРУ) – 32 з 80 назв, Українська республіканська партія (УРП) – 18 назв. Водночас з поверненням на політичну арену Комуністичної партії України (КПУ) й активізацією інших лівих сил з 1993 р. по 1995 р. зросла кількість партійних газет лівого спрямування: з 5 назв комуністичних газет, отриманих НБУВ у 1993 р., у 1995 р. їх кількість зросла до 40 назв – найбільше, порівняно з іншими партіями. Другу позицію посіли видання НРУ – 14 назв газет, УРП – 12, Соціалістичної партії України (СПУ) – п'ять. Динаміка змін кількості назв партійних видань, які надходили до НБУВ у цей час, засвідчила, також, кон'юнктурний характер і короткий життєвий цикл переважної більшості з них (в середньому близько року): з 80 назв видань, які надходили в НБУВ 1991 р., в 1992 р. продовжили виходити лише 18.

На підставі аналізу змісту партійної преси з фондів НБУВ обґрунтовано, що в системі ЗМК позиція політичних партій висвітлювалась не лише офіційною партійною періодикою, а й іншими виданнями, що обумовлювалось їх редакційною політикою, пов'язаною з фінансуванням та/або політичними амбіціями і вподобаннями керівництва. Зокрема на початку 2000-х років рупором Соціалістичної партії України (СПУ) поряд з друкованим партійним органом «Товариш» виступала газета «Сільські вісті», головний редактор якої І. Сподаренко у 2002 та 2006 роках обирався народним депутатом України від СПУ. Кількість офіційних та неофіційних партійних видань, своєю чергою, визначалась фінансовою спроможністю партії та її інтегрованістю у владні структури (що в умовах України часто було взаємопов'язано).

Станом на початок 2002 р. у фондах НБУВ зберігалось вже понад 276 найменувань партійних газет, номенклатура яких відображає особливості розвитку партійної системи в Україні. При цьому стрімкий розвиток інтернет-технологій актуалізував завдання відбору, кумуляції і збереження в фондах бібліотек інформації інтернет-видань, яке частково вирішується аналітичними підрозділами бібліотеки в процесі підготовки інформаційно-аналітичної продукції у вигляді створення файлових колекцій матеріалів інтернет-видань та аналітичних матеріалів, які містять консолідовану інформацію.

Доведено, що інформація ЗМК політичних партій є цінним первинним джерелом науково-аналітичних досліджень політичних відносин між різними групами впливу, що актуалізує питання її кумуляції і збереження. Особливості функціонування партійних видань в Україні визначаються партійною та територіальною належністю, формальними характеристиками – показниками

мови видання, формату, обсягу, – які можуть використовуватись як індикатори позиціонування і впливовості партії. Географія поширення партійних ЗМК дає додаткову інформацію щодо регіональних претензій політичних партій та базових областей їх електоральної підтримки. Кожне партійне видання може стати предметом джерелознавчого вивчення як особливе комплексне джерело, оскільки містить різножанрові публікації. Інформаційні матеріали ЗМК політичних партій за характером можна систематизувати в чотири групи: офіційні, інформаційні, науково-аналітичні, художньо-публіцистичні. Визначено, також, підходи до класифікації партійних видань в Україні: за партійною і територіальною належністю та формальними характеристиками – обсягом, форматом, мовою видання, періодичністю.

До специфічних властивостей партійної преси слід віднести ідеологізацію інформації, намагання маніпулювати громадською думкою, прагнення до створення сенсації, оціночний характер в представленні подій, суб'єктивність в подачі інформації, відсутність наукової точності, що вимагає додаткової перевірки інформації партійних ЗМІ – співставлення із статистичними даними, результатами соціологічних опитувань, інформацією авторитетних джерел та застосування спеціальної методики в процесі підготовки науково-аналітичних матеріалів: виявлення недостовірної або викривленої інформації – висунення гіпотези стосовно причин і цілей її розміщення – перевірки гіпотези через використання додаткових альтернативних джерел – висновків стосовно цілей і діяльності політичної партії.

В таких умовах зростає роль інформаційно-аналітичних служб бібліотек, які трансформуються у спеціалізовані дослідницькі центри, покликані й здатні фахово вивчати і опрацьовувати інформацію, яку поширюють партійні ЗМК.

У третьому розділі «**Електронні ЗМК політичних партій як джерела підготовки інформаційно-аналітичних продуктів**», який складається з чотирьох підрозділів, висвітлено вплив електронних технологій на трансформацію механізмів формування громадської думки, розкрито особливості інтернет-представництв ЗМК політичних партій (сайтів політичних партій та партійні представництва в соціальних мережах) як джерел підготовки інформаційно-аналітичних матеріалів, специфіку аналітичних продуктів бібліотек як засобу консолідованого представлення інформаційного сегмента ЗМК політичних партій, окреслено наукові підходи до вдосконалення використання інформації ЗМК політичних партій в аналітичній діяльності.

Обґрунтовано, що електронними ЗМК політичних партій поряд з електронними версіями партійних видань є інтернет-представництва політичних партій (офіційні сайти та представництва у соціальних мережах), які реалізують такі функції партійних засобів масової комунікації, як інформаційна, комунікативна, організаційна, мобілізаційна, ідеологічна, формування громадської думки.

З'ясовано, що ефективними інструментами впливу політичних партій на процес формування громадської думки є сервіси Веб 2.0, використання яких сприяє налагодженню горизонтальної комунікації між індивідами у форматі

обговорення розміщених публікацій, обміну думками, обґрунтування певних ідей або визначення ставлення до події. Функціональна ефективність представництв політичних партій у соціальних мережах підвищується через додаткові технологічні можливості: сервіси Веб 2.0 створюють умови для легкого розміщення публікацій, оперативного реагування на події і швидкого інформування аудиторії, для зворотного зв'язку у вигляді поширень, вподобань та коментарів опублікованих матеріалів.

Аналіз інтернет-представництв таких політичних партій, як ВО «Батьківщина», «УДАР», «Партія регіонів», «Комуністична партія України», ВО «Свобода», виявив, що офіційні сайти політичних партій містять, зазвичай, інформацію про керівників партії, її мережу, програму, статут, історію. В розділі «Новини» висвітлюється діяльність партії та її окремих представників, розміщується інформація про події в країні і за її межами, виступи політиків, подаються статті різної тематики.

Партійні сайти забезпечують гіпертекстовий зв'язок з представництвами партій в соціальних мережах і функціонують в такий спосіб, як вузли партійних мережеских кластерів, які створюють інтернет-сегмент певної політичної партії.

На основі аналізу контенту представництв у соціальних мережах таких політичних партій, як ВО «Батьківщина», ВО «Свобода», «Народний фронт» «Блок Петра Порошенка “Солідарність”», «Об'єднання “Самопоміч”», «Радикальна партія О. Ляшка», «Наш Край», «УДАР», «Партія простих людей» Опозиційний блок, Комуністична партія України розкрито особливості (мобільність контенту, динамічність, оперативність публікацій, інтерактивність тощо) функціонування представництв політичних партій в соціальних мережах як нових партійних медіа. Висвітлено можливості використання в процесі науково-аналітичних досліджень показників кількості уподобань і послідовників партійного представництва в мережі (для висновків щодо рейтинговості і впливовості політичної партії), кількості і тональності (позитивні, негативні, нейтральні) коментарів під розміщеними на сторінці повідомленнями, кількості уподобань і перепублікацій відвідувачами сторінки окремих повідомлень (для визначення громадської думки, суспільних очікувань, затребуваних меседжів, рівня підтримки окремих політиків).

З'ясовано, що інформація на партійних сайтах і в соціальних мережах легко доступна лише протягом нетривалого часу, який визначається, з одного боку, періодом політичної активності партії, з іншого – специфікою інтернет-платформи. Не можна, також, виключати, що частина інформації може бути видалена власниками сторінки і зникне назавжди. Ризик втрати інформації актуалізує питання її своєчасного архівування і подальшого збереження.

На підставі вивчення інформаційно-аналітичної діяльності Служби інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади та Фонду Президентів України Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського доведено, що за відсутності програм автоматичного архівування інформаційних ресурсів Інтернету, в процесі підготовки аналітичних матеріалів політико-правової проблематики ефективним є створення файлових колекцій (в СІАЗ –

«Політичні партії», у ФПУ – «ФОНД I – Документальні матеріали президентських виборчих кампаній» і «ФОНД II – Документальні матеріали парламентських виборчих кампаній»), в яких інформація партійних ЗМК інтернет-середовища зберігатиметься в систематизованому вигляді.

Наповнення таких колекцій відбувається шляхом ручного відбору інформації за тематичним принципом з уникненням дублювання, що не дає змоги відобразити повною мірою динаміку функціонування кожного партійного ЗМК, проте забезпечує збереження поширюваних різними ЗМК певної політичної партії смислів і відображає інформаційну модель політичної партії в системі політичних відносин у певний період. Супроводження таких колекцій метаданими і пошуковими інструментами в перспективі дасть змогу сформувати бази даних інформації партійних ЗМК. Додатковим механізмом збереження інформації партійних ЗМК інтернет-середовища і надання до неї доступу є інтеграція такої інформації в готові інформаційно-аналітичні продукти. В СІАЗ такими інформаційними продуктами є аналітичні огляди діяльності окремих політичних партій в рубриці «Партійна позиція» інформаційно-аналітичного журналу «Україна: події, факти, коментарі», інформаційний щотижневий бюлетень за матеріалами ЗМІ «Політичні партії в демократичному процесі» та ін.

Обґрунтовано, що в перспективі з метою оптимізації і вдосконалення бібліотечно-інформаційної діяльності зі збереження і надання доступу до інформації ЗМК політичних партій доцільним є:

- налагодження прямого зворотного зв'язку з користувачською аудиторією шляхом опитувань, зустрічей, семінарів тощо;
- вивчення користувачьких потреб шляхом аналізу активності користувачів у мережевих представництвах політичних партій;
- формування актуальних реєстрів і рейтингів інтернет-представництв політичних партій;
- визначення чітких критеріїв оцінки і відбору інформації партійних ЗМК інтернет-середовища для збереження і подальшого використання;
- розробка науково-методичного інструментарію опрацювання інформації представництв політичних партій в соціальних мережах;
- дотримання в процесі відбору і опрацювання інформації ЗМК політичних партій принципів оперативності, об'єктивності, верифікації, системності, систематичності;
- створення баз даних інформації інтернет-представництв політичних партій.

Функціонування вітчизняних бібліотечних інституцій в умовах фінансового, кадрового, ресурсного дефіциту обумовлює підходи до збереження й використання інформації ЗМК політичних партій, виходячи з принципів достатності і необхідності, створення інформаційної бази для аналітичної діяльності з максимальним заощадженням ресурсів і уникненням дублювання.

## ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

У процесі дослідження досягнуто мети дисертації, яка полягає у розкритті специфіки сучасних засобів масової комунікації політичних партій у бібліотечній інформаційно-аналітичній діяльності, підходів вітчизняних бібліотек до збереження, систематизації та опрацювання інформації партійних ЗМК в рамках науково-аналітичної діяльності, створення і організації доступу до підготовленого на її основі систематизованого аналітичного продукту, вирішено поставлені завдання, що дало підстави для таких наукових висновків:

1. У присвячених ЗМК дослідженнях виокремлюються дві великі групи: перша – публікації, що висвітлюють особливості функціонування та роль ЗМК в системі соціальних комунікацій (праці відомих пресознавців В. Іванова, А. Москаленка, Г. Почепцова, Ю. Фінклера, М. Романюка та ін.); друга – праці, в яких ЗМК розглядаються як джерело досліджень і об'єкт бібліотечно-інформаційної діяльності (Т. Борисенко, О. Вакульчук, С. Дригайло, О. Заварзіна, О. Залізнюк, Г. Рудий, Н. Самохіна, І. Соколова, Л. Чуприна). Проте дослідження згаданих вчених стосуються переважно друкованих засобів масової комунікації в цілому, не зосереджуються предметно на висвітленні партійних ЗМК, предмет дисертаційного дослідження в них не розглядається.

Враховуючи комплексний характер поставлених завдань, для їх розв'язання було використано комплекс дослідницьких методів, базовими з яких було визначено соціальнокомунікаційний та діалектичний, що дало змогу розглядати діяльність бібліотек щодо збереження, систематизації, опрацювання інформації ЗМК політичних партій у взаємозв'язку із трансформацією самих партійних ЗМК в процесі розвитку партійної системи та інтернетизації інформаційної діяльності в Україні.

Дисертантом проаналізовано та критично оцінено інформаційні та аналітичні матеріали випусків понад 276 назв партійних періодичних видань, які надходили в фонди НБУВ впродовж 1991–2001 рр., а також матеріали друкованих і електронних партійних видань в період 2002–2015 рр.

2. Специфіка ЗМК політичних партій України обумовлюється особливостями формування і розвитку вітчизняної партійної системи, функціонування політичних партій, зокрема впливом на ці процеси зовнішньо політичних, політико-адміністративних та фінансово-економічних чинників, що визначають використання партійних ЗМК не стільки як засобу зворотного зв'язку та поширення певної ідеології, скільки як інструмента політичної боротьби та опосередкованого каналу передачі інформації від впливових соціальних груп (фінансово-олігархічних, політичних) до влади і громадськості, основним завданням якого стає конструювання і поширення політичних міфів, формування громадської думки та інформаційний супровід виборчих кампаній. ЗМК політичних партій є трансляторами формалізованих у вигляді політичних програм актуальних поглядів та ідей щодо перспектив розвитку існуючої політичної системи і шляхів її реформування, матеріали ЗМК політичних партій

створюють інформаційне підґрунтя для висновків стосовно вектору докладання зусиль політичними групами впливу.

3. Перебіг розвитку партійної системи в Україні визначив склад і динаміку розвитку ЗМК політичних партій, що позначилось на комплектуванні газетних фондів бібліотек партійною пресою. Відтак склад бібліотечних газетних фондів є джерелом вивчення трансформацій партійної системи: становлення багатопартійності, заснування і припинення діяльності окремих політичних партій, заборони, відновлення і нової заборони діяльності Комуністичної партії України, еволюції і розколу Народного Руху України, розгортання і масштабів діяльності окремих політичних партій тощо. Так, у 1993 р. до газетного фонду НБУВ надійшло 54 назви партійних газет, у 1995 р. – 100, станом на початок 2002 р. – понад 276 назв партійних газет. При цьому у 1993 р. до газетного фонду НБУВ надійшло 14 назв газет Народного Руху України і лише 5 – комуністичних організацій, а вже у 1995 р. – 40 назв комуністичних видань на 14 назв газет НРУ.

Специфіка партійної преси як джерела в бібліотечних науково-аналітичних дослідженнях полягає в комплексному представленні різножанрової інформації – коментарів, інтерв'ю, статистичних матеріалів, офіційних документів (партійних програм, матеріалів партійних з'їздів, пленумів, конференцій тощо), аналітичних статей та ін., – частина якої є цінним джерелом фактографічної інформації, а інша частина з огляду на маніпулятивний характер потребує додаткового глибокого аналізу тексту відповідно до завдань аналітичного дослідження.

4. Проявом поширення інтернет-технологій та посилення їх впливу на політичні процеси в Україні стало виокремлення «віртуального» напрямку комунікації політичних партій з громадськістю, формування і розвиток поряд із традиційною партійною пресою та електронними версіями партійних видань розгалуженої мережі інтернет-представництв політичних партій (офіційних сайтів та представництв у соціальних мережах), функціонування яких відповідає основним вимогам і спрямоване на реалізацію основних функцій партійних засобів масової комунікації: інформаційної, комунікативної, організаційної, мобілізаційної, ідеологічної, формування громадської думки.

Мережеві представництва й сайти політичних партій як джерело підготовки інформаційного продукту дають змогу робити висновки стосовно основних меседжів, що експлуатуються партіями під час виборчих кампаній і в період між виборами, динаміки рейтингу партії, її підтримки з боку виборців у різних регіонах країни, позицій і перспектив партійних лідерів, розбудови партійної мережі. Найбільш показовими критеріями для цього виступають кількість уподобань партійної сторінки в мережі (хоча цей показник не обов'язково вказує на підтримку політичної сили, він однозначно засвідчує її впливовість), кількість і характер коментарів під розміщеними на сторінці повідомленнями, кількість уподобань повідомлень, кількість їх перепублікацій відвідувачами сторінки. Останнє також засвідчує той контент, який на разі є цікавим користувачам мережі та ілюструє суспільні очікування.

Водночас інформація на партійних сайтах і в соціальних мережах легко доступна лише протягом нетривалого часу, адже попередні повідомлення перекриваються новими, а пошукові інструменти в середовищі соціальних мереж вкрай недосконалі. Тож перетворення мережевої інформації ЗМК політичних партій на суспільний інформаційний ресурс потребує з боку бібліотек розробки підходів до її збереження, систематизації й використання.

5. Збереження бібліотеками інформації мережевих представництв політичних партій має здійснюватися шляхом архівування такої інформації та/або шляхом її консолідованого представлення в інформаційно-аналітичних продуктах бібліотек, в першу чергу, національних, які за своїм статусом універсальних бібліотечно-інформаційних центрів покликані комплектувати, опрацьовувати та зберігати інформацію ЗМК політичних партій і володіють потужним фінансово-матеріальним, програмно-технологічним і кадровим ресурсом.

На базі вибіркового тематичного архівування інформації мережевих представництв політичних партій в НБУВ сформовано електронну колекцію «Політичні партії» (2012, 2016, 2017 рр. обсягом більше 186 авт. арк.) та налагоджено систему підготовки консолідованих інформаційно-аналітичних продуктів, що представлені у журналі «Україна: Події, факти, коментарі» (рубрика «Партійна позиція»), бюлетені оперативної інформації електронних видань для керівників та їх референтів «Резонанс» (рубрика «Політика»), інформаційний щотижневий бюлетень за матеріалами ЗМІ «Політичні організації в демократичному процесі» (62 випуски).

Перспективними напрямками діяльності бібліотеки в контексті вдосконалення підходів до використання ЗМК політичних партій з метою підготовки затребуваного інформаційно-аналітичного продукту є вивчення потреб користувачів, одним з інструментів чого є аналіз користувацької активності в мережевих представництвах політичних партій, налагодження безпосереднього зворотного зв'язку з користувацькою аудиторією, дотримання принципів оперативності, об'єктивності, верифікації, достатності й необхідності, системності й систематичності.

## **СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ**

### **Статті у фахових виданнях, визначених МОН України:**

1. Потіха А. Методологічна основа дослідження партійних засобів масової комунікації як об'єкта бібліотечно-інформаційної діяльності / А. Потіха // *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. – Вип. 49. – Київ, 2018. – 344 с. – С. 171–182.

2. Потіха А. Дослідження партійних засобів масової комунікації України як об'єкта бібліотечно-інформаційної діяльності / А. Потіха // *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. – Вип. 43. – Київ, 2016. – 359 с. – С. 137–154.

3. Потіха А. Мережеві сторінки політичних партій як інформаційний ресурс / А. Потіха // *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. – Вип. 41. – Київ, 2015. – 624 с. – С. 496–511.

4. Потіха А. Аналітичні продукти бібліотек як засіб консолідованого представлення інформаційного сегмента партійних засобів масової комунікації / А. Потіха // *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. – Вип. 39. – Київ, 2014. – 488 с. – С. 373–384.

5. Потіха А. Сайти політичних партій як джерело підготовки інформаційно-аналітичних матеріалів / А. Потіха // *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. – Київ, 2013. – Вип. 36. – 420 с. – С. 213–222.

6. Потіха А. Інформація партійних ЗМІ в системі комунікативного ресурсу бібліотек / А. Потіха // *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. – Київ, 2012. – Вип. 33. – 568 с. – С. 211–232.

7. Потіха А. Партійні ЗМІ як канал соціальної комунікації / А. Потіха // *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. – Вип. 26. – Київ, 2010. – 308 с. – С. 58–70.

8. Потіха А. Удосконалення методів обробки інформації та використання ЗМІ з метою більш ефективного задоволення інформаційних потреб дистантних користувачів / А. Потіха // *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. – Вип. 23. – Київ, 2009. – 388 с. – С. 280–288.

9. Потіха А. Вплив електронних технологій на трансформацію механізмів формування громадської думки / А. Потіха // *Наукові праці Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського*. – Вип. 21. – Київ, 2008. – С. 189–198.

***Статті у фахових виданнях, які включено до міжнародних наукометричних баз, та у виданнях іноземних держав:***

10. Потіха А. Л. Формування газетного фонду Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського як відображення специфіки розвитку партійної преси України (1991–2002 рр.) / А. Потіха // *Science and Education a New Dimension. Humanities and Social Sciences*. 2017. – V(23). Issue 139. – С. 78–81.

***Наукові публікації, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:***

11. Потіха А. Вивчення та збереження інформації партійної преси (1991–2002 рр.): досвід Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського / А. Потіха // *Бібліотека. Наука. Комунікація. Стратегічні завдання розвитку наукових бібліотек* : матеріали Міжнар. наук. конф. (Київ, 3–5 жовт. 2017 р.). НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Асоц. б-к України, Рада дир. б-к та інформ. центрів – членів МААН. Київ, 2017. URL: Режим доступу : <http://conference.nbuv.gov.ua/report/view/id/1111>. (дата звернення: 07.08.2018).

12. Потіха А. Партійні засоби масової комунікації України як об'єкт бібліотечно-інформаційної діяльності: історіографічний аспект / А. Потіха // *Бібліотека. Наука. Комунікація: формування національного інформаційного*



*простору* : матеріали Міжнар. наук. конф. (Київ, 4–6 жовт. 2016 р.). НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Асоц. б-к України, Рада дир. б-к та інформ. центрів – членів МААН. – Київ, 2016. – 640 с. – С. 266–269.

13. Потіха А. Підготовка аналітичної продукції бібліотек як інструмент консолідованого представлення інформаційного сегмента партійних засобів масової комунікації / А. Потіха // *Місце і роль бібліотек у формуванні національного інформаційного простору*: матеріали Міжнар. наук. конф. (Київ, 8–11 жовтня 2014 р.). URL: доступу: <http://conference.nbu.gov.ua/report/view/id/344>. (дата звернення: 07.08.2018).

14. Потіха А. Сайти політичних партій як різновид інформаційного ресурсу / А. Потіха // *Адаптація завдань і функцій наукової бібліотеки до вимог розвитку цифрових інформаційних ресурсів* : матеріали Міжнар. наук. конф. (Київ, 8–10 жовтня 2013 р.). URL: <http://conference.nbu.gov.ua/report/view/id/104>. (дата звернення: 07.08.2018).

15. Потіха А. Інформація партійних ЗМІ в системі комунікативного ресурсу бібліотек / А. Потіха // *Бібліотека і розвиток доступу до правової та соціально значущої інформації* : зб. матеріалів Міжнар. наук. конф. «Інноваційна модель наукової бібліотеки XXI століття» (Київ, 9–10 жовт. 2012 р.) : дод. до зб. наук. пр. «Наукові праці Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського. Вип. 33». Нац. акад. наук України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Асоц. б-к України. – Київ, 2012. – 183 с. – С. 74–79.

## АНОТАЦІЯ

*Потіха А. Л. Засоби масової комунікації політичних партій в інформаційно-аналітичній діяльності бібліотек України (1990–2010-ті рр.).* – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук із соціальних комунікацій за спеціальністю 27.00.03. «Книгознавство, бібліотекознавство, бібліографознавство» (27 – Соціальні комунікації). – Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, Київ, 2018.

Дисертацію присвячено висвітленню специфіки сучасних партійних засобів масової комунікації в бібліотечній інформаційно-аналітичній діяльності, розкриттю підходів вітчизняних бібліотек до комплектування інформацією партійних ЗМК, її збереження та систематизації, організації доступу до неї, створення на її основі аналітичного продукту.

Визначено специфіку партійних ЗМК України як джерела в бібліотечних науково-аналітичних дослідженнях, методичні підходи до опрацювання інформації партійних ЗМК, доведено відображення бібліотечними газетними фондами процесу трансформацій партійної системи України, з'ясовано роль бібліотеки як посередника передачі інформації партійних ЗМК від комунікатора до комуніканта.

Визначено методологічні засади використання в інформаційно-аналітичній діяльності бібліотек інформації інтернет-представництв політичних партій

(офіційних сайтів та представництв у соціальних мережах), збереження цієї інформації шляхом її консолідованого представлення в науково-аналітичних продуктах бібліотек, окреслено напрями оптимізації використання в бібліотечно-інформаційній діяльності партійних ЗМК з метою задоволення інформаційних потреб користувачів.

**Ключові слова:** політичні партії, партійні ЗМК, інтернет-представництва політичних партій, партійна преса, бібліотеки, інформаційно-аналітична діяльність, науково-аналітичні продукти, інформація, комунікація

## АННОТАЦІЯ

*Потиха А. Л. Средства массовой коммуникации политических партий в информационно-аналитической деятельности библиотек Украины (1990-2010-е гг.).* – Квалификационный научный труд на правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата наук по социальным коммуникациям по специальности 27.00.03. «Книговедение, библиотековедение, библиографоведение» (27 – Социальные коммуникации). – Национальная библиотека Украины имени В. И. Вернадского, Киев, 2018.

В диссертации комплексно раскрывается специфика современных партийных средств массовой коммуникации в библиотечно-информационной деятельности, обосновываются подходы отечественных библиотек к сохранению и систематизации информации партийных СМК, организации доступа к ней, создания на ее основе аналитического продукта.

Уточнена роль библиотеки как посредника передачи информации партийных СМК от коммуникатора к коммуниканту.

Раскрыто влияние развития партийной прессы на формирование газетных фондов библиотек, доказано отображение библиотечными газетными фондами процесса трансформаций партийной системы Украины, определены методические подходы к обработке информации партийных СМК в научно-аналитической деятельности библиотек, выяснена роль библиотеки как посредника передачи информации партийных СМК от коммуникатора к коммуниканту.

Обоснована ценность партийной прессы как источника фактографической информации в научно-аналитических исследованиях библиотечных структур относительно актуальных вопросов общественно-политического развития, в первую очередь политической ситуации и политического процесса, становления и развития партийной системы в Украине.

Раскрыто влияние распространения электронных технологий на появление новых партийных средств массовой коммуникации – официальных сайтов политических партий и партийных представительств в социальных сетях, освещен функциональный потенциал партийных интернет-представительств, доказано возможности использования информации сетевых представительств политических партий как ценного источника в процессе подготовки информационно-аналитических продуктов. Доказана эффективность

использования для анализа основных сообщений, эксплуатируемых партиями во время избирательных кампаний и в период между выборами, для определения динамики рейтинга партии, ее поддержки со стороны избирателей в разных регионах страны, позиций и перспектив партийных лидеров, развития партийной сети, таких критериев, как количество предпочтений партийного представительства в сети, количество и характер комментариев под размещенными публикациями, количество предпочтений отдельных публикаций, количество их перепубликаций посетителями представительства.

Выявлены высокие риски потери информации сетевых партийных представительств в связи с недолговечностью и несовершенными поисковыми механизмами, акцентировано общественную потребность преобразования библиотеками сетевой информации партийных СМК в общественный информационный ресурс, разработку и внедрение эффективных подходов к сохранению, систематизации и использования такой информации.

Определены эффективные подходы к сохранению информации сетевых партийных СМК в процессе библиотечно-информационной деятельности.

Доказано, что сохранение библиотеками информации сетевых представительств политических партий должно осуществляться путем архивирования такой информации и / или путем ее консолидированного представления в информационно-аналитических продуктах библиотек, в первую очередь, национальных, которые по своему статусу универсальных библиотечно-информационных центров призваны комплектовать, обрабатывать и хранить информацию партийных СМК и обладают мощным финансово-материальным, программно-технологическим и кадровым ресурсом.

Освещен опыт Национальной библиотеки Украины имени В. И. Вернадского по формированию путем выборочного тематического архивирования информации сетевых представительств политических партий электронной коллекции «Политические партии» (2012, 2016, 2017 гг. объемом более 186 авт. ст.), организации системы подготовки консолидированных информационно-аналитических продуктов, представленных в журнале «Украина: события, факты, комментарии» (рубрика «Партийная позиция»), бюллетене оперативной информации электронных изданий для руководителей и их референтов «Резонанс» (рубрика «Политика»), информационном еженедельном бюллетене по материалам СМИ «Политические организации в демократическом процессе» (62 выпуска).

Обоснованы пути совершенствования библиотечно-информационной деятельности по сохранению и предоставлению доступа к информации партийных СМК, подходы по оптимизации использования в научно-аналитической деятельности библиотек партийных СМК как ценного источника информации с целью удовлетворения информационных потребностей пользователей (налаживание непосредственной обратной связи с пользовательской аудиторией, системность и систематичность, разработка научно-методического инструментария обработки сетевой информации партийных СМК).

**Ключевые слова:** политические партии, партийные СМК, интернет-представительства политических партий, партийная пресса, библиотеки, информационно-аналитическая деятельность, научно-аналитические продукты, информация, коммуникация

### **SUMMARY**

*Potiha A. L. Mass media of political parties in the information and analytical activities of libraries of Ukraine (1990-2010-s).* – Qualifying scientific work on the rights of manuscripts. – Qualifying scientific work on the rights of manuscripts.

Thesis for a candidate degree in social sciences in specialty 27.00.03. «Book study, librarianship, bibliography» (27 – Social communications). National Library of Ukraine named after V. I. Vernadsky, Kyiv, 2018.

The dissertation is devoted to highlighting the specifics of modern party mass media as an object of library and information activity, disclosing approaches of domestic libraries to completing information of party MMC, its preservation and systematization, organization of access to it, creation of an analytical product on its basis.

Determined the specifics of party MMC of Ukraine as a source in library research and analytical studies, methodical approaches to the processing of information of party MMC, proved the reflection by library newspapers funds the process of transformations of the party system of Ukraine, the role of the library as a mediator of the transfer of information of party MMC from communicator to communicant was determined.

The methodological principles of use in the information-analytical activity of libraries of information of Internet representations of political parties (official sites and representations in social networks), preservation of this information through its consolidated representation in scientific and analytical products of libraries are outlined, directions of optimization of use in library and information activities the information of party MMC to meet the information needs of users.

**Keywords:** political parties, party mass media, online representations of political parties, party press, libraries, information and analytical activity, scientific and analytical products, information, communication

Підписано до друку 21.01.2019.

Формат 60×90/16. Папір офс.

Ум. друк. арк. 0,9. Наклад 100 пр. Зам. № 2.

Науково-видавничий центр

Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського

03039, м. Київ, Голосіївський просп., 3